

Mehmet KAYGANA¹

Tuğrul BALABAN²

Jale Gülgen BÖRKLÜ³

**‘UŞUN KOCA OĞLI SEGREK BOYINI BEYAN İDER VE DAHİ
OĞUZUN ALP KİŞİSİNİ TASVİR KILAR’**

DEDE KORKUT’TAKİ ALP TİPİ ÜZERİNE BİR İNCELEME

Özet

Dede Korkut Hikâyeleri Türk kültürünün şaheserlerinden biridir. Bu nedenle Dede Korkut ve içerisindeki her biri ayrı bir destan hüviyeti sergileyen metinler üzerine birçok araştırma yapılmıştır. Özellikle hikâyelerdeki tipler ve bunların Türk kültür tarihindeki yeri üzerine Kaplan’ın çalışmaları ve sonrasında yazılanlar oldukça dikkat çekicidir. Dede Korkut’ta alp tipinin dejenere oluşunu kanıtlayan olaylar ve kişiler var mıdır; yoksa bunlar yaşanan hayatın gereği olarak ideal insan tipindeki rötuşlar mıdır? Çalışmamızda Uşun Koca-Oğlu Egrek hikâyesini yapısal açıdan inceledik. Hikâyedeki tüm olay birimlerinin bir düşünce etrafında örgüldüğünü, bu çatışma ve karşılaşmaların da ortak bir düşünceyi tasvir ettiğini gördük. Ele aldığımız metinde Oğuz’un ideal kahraman tipi olarak ‘alp-eren’in temel özellikleri ile takdim edilmesini göstermeye çalıştık.

Anahtar Kelimeler: Türk kültürü, Dede Korkut, İdeal kahraman, Alp-eren, Egrek ile Segrek.

**A RESARCH ON THE CHARACTER OF ALP IN THE BOOK OF
DEDE KORKUT**

Abstract

Dede Korkut Narratives one of the masterworks of Turkish culture. Therefore a lot of works are done on Dede Korkut and its texts which each of them has got a epic character. Especially Kaplan’s Works and the other works that done later about the models in narratives and on their role and importance in history of

¹ Dr. Canik Başarı Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, mehmetkaygana@gmail.com

² Dr. Amasya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Türkçe Eğitimi Bölümü, tugrulbalaban@gmail.com

³ Dr. Afyon Kocatepe Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, j.gulgen@hotmail.com

Turkish culture are noteworthy. Is there the events and characters who proves that “alp” model degenerating in Dede Korkut or are these retouchings on ideal person model for necessity of the continuing life? In our work, we analysed Uşun Koca-Oğlu Egrek narrative under its structural aspect. We determined that all the units of event combine around a collective idea and these conflicts or encounters describe this collective idea. We tried to call attention to ideal protagonist model of Oğuz with “alp-eren”s basic points are presented in the text that we discuss.

Key Words: Turkish Culture, Dede Korkut, Ideal Protagonist, Alp-eren, Egrek and Segrek,

Giriş

“Dede Korkut, dilimiz ve edebiyatımızın, daha geniş anlamıyla kültür ve medeniyetimizin en önemli şaheserlerinden biridir.” (Günay, 1998: 3) Dünya halkbilimi araştırmacıları tarafından iki asra yakın bir zamandan beri incelenen eserin Türk halkları arasında değeri son yüzyıl içerisinde pek çok araştırmaya konu olmuştur.

Destanların teşekkül ettikleri devri kesin olarak belirlemek mümkün olmamakla birlikte müstakil Oğuz boyları içerisinde oluştukları açıktır. Yazıya geçirildikleri dönem ise Osmanlı devri olarak birçok farklı topluluğun aynı coğrafya üzerinde varlık gösterdiği bir zaman dilimini ifade eder. Bu yönüyle destanların geçmiş dönemlerin hususiyetlerini önemli ölçüde yansıtabiliyor olmalarını, şifahi halk edebiyatının ve anlatma geleneğinin toplumu içerisindeki yaşama gücüne bağlamak gerekir. Yaklaşık olarak *“on beşinci yüzyılın ikinci yarısında”* (Ergin, 1997: 56) yazıya geçirildiği tahmin edilen destanların, Oğuz kavminin takdir ettiği yaşam biçiminin halk irfanında nakledilerek yaşatılmaya devam ettiği görülür.

“Dede Korkut Kitabındaki hikâyeler destan geleneğinden hikâye geleneğine geçişin önemli bir halkasıdır. Destanî Türk dünya görüşünün yumuşadığı yeni yaşama tarzı içinde yeni ihtiyaç ve kabullere göre şekillenmeye başladığı dönemin akisleridir. Bu hikâyeler şekil itibarıyla biyografik halk hikâyeciliği geleneğinin başlangıcı ve bugünkü bilgilerimize göre ilk örneğidir.” (Günay, 1998: 3) Orhan Şaik Gökyay, Dede Korkut üzerine hazırladığı değerli çalışmasında bu hikâyeyi *“Uşun Koca-oğlu Segrek”* adı ile anar ve siyasî hikâye olarak niteler. (Gökyay, 2000: CLXXXVI).

Çalışmamızda *“Uşun Koca-oğlu Segrek”*⁴ adlı hikâyeyi nitel araştırma yöntemlerinden veri analizi doğrultusunda inceledik. Söz konusu metnin, yapısal özellikleri analiz edildiğinde tüm unsurlarıyla bir ideal kahraman tasviri için kurgulandığını göstermeye çalıştık.

Olay Örgüsü ve Tahlili

Hikâyenin ilk olay halkası Egrek’in Bayındır Han’ın huzuruna teklifsizce girişi ve Ters Uzamış’ın bu duruma verdiği tepki ile başlar. Bayındır Han’ın huzurunda bir yer edinebilmek için, Egrek’in yanına verilen askerle düşman üzerine yürümesi ile devam eder. Yalınca Kalesi yakınlarında bir korulukta eğlenen Egrek ve arkadaşlarının düşman tarafından tuzağa düşürülmesi ile sona erer.

⁴ Çalışmaya esas teşkil eden kaynak “Ergin, Muharrem (1997). Dede Korkut Kitabı 1 (Giriş-Metin Faksimile), Ankara: TDK Yayınları.” olarak belirlenmiştir. Karakter isimleri, ilgili kaynakta yer aldığı “Egrek” ve “Segrek” şekliyle kullanılmıştır.

Egrek ile Ters Uzamış arasındaki bu çatışma bize Oğuzda toplumsal statünün nasıl kazanıldığını vurgular. Bu yönüyle Ters Uzamış'ın ifadelerinde sosyal hayatta bir konum elde edebilmenin şartları sıralanır:

“Meger hanum gine bir gün bigleri basup oturacak, Ters Uzamış dirler-idi Oğuzda bir yigit var-idi, aydur: Mere Uşun Koca oğlu bu oturan bigler her biri oturduğu yiri kılıcı-y-ile etmegi-y-ile alupdur, mere sen baş mı kesdün kan-mı tökdün aç-mı toyurdun yalınçak-mı tonatdun didi. Egrek aydur: Mere Ters Uzamış baş kesüp kan tökmek hüner-midür didi. Aydur: Beli hünerdür ya!” (Ergin, 1997: 225)

Tablo:1

Egrek	Sosyal Statü	Ters Uzamış
Toplum içinde statü elde etme talebi		Toplum adına talep eden

Egrek'in Kazan Bey'den akın için izin istemesi gösteriyor ki, alıntıda geçen ‘baş kesmek, kan dökmek’ ifadelerinden maksat akındır.⁵ Söz konusu izin talebi gerçekleştirilen eylemin bireysel olmadığının da göstergesidir. Toplum içinde bir statüye sahip olmak için bireyin rüştünü ispat etmesi gerekir.⁶ Bu durumu Dede Korkut'ta Boğaç Han'a ad koyulduğu sahnede de görmek mümkündür. Akından sonra zikredilen ‘aç doyurmak ve yalınçak donatmak.’⁷ şeklinde geçer ki bunlar Oğuz'da statü kazanmanın gereklerindendir. Analiz ettiğimiz çatışmada Oğuz'da ideal kahramanın sahip olması gereken özelliklere dikkatlice bakıldığında şu formülle karşılaşıyoruz.

Tablo 2:

Baş kesmek – Kan dökmek (Akın-Cihat)	: Alp
+ Aç doyurmak – Çıplak giydirmek	: Eren
İdeal insan: Alp – Eren	

Hemen hikâyenin başında ortaya konan bu tablo ile bundan sonra anlatılacakların hangi dikkatle izlenmesi gerektiği ima edilmiş olur. Yapması gerekenleri öğrenen Egrek'in hemen Kazan Han'dan akın izni alması ve yanına asker verilmesi bu imanın doğrulanışı olarak okunabilir.

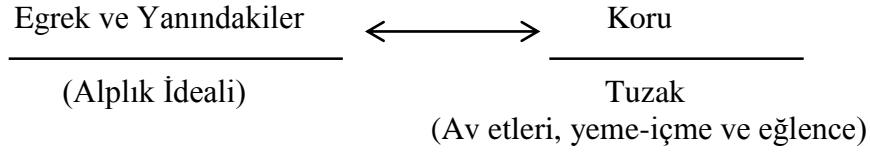
⁵ Akın sözcüğünün İslâmî dönemdeki karşılığı cihattır. Metnin birçok yerinde karşılaşılan ‘... adı güzel Muhammed’e salâvat getirip kara donlu kâfire saldırmak’ ibareleri akının cihada yakın kullanıldığını göstermektedir.

⁶ ‘Burada ferdin toplum tarafından yiğitliğe zorlanması’ndan (Kaplan, 1991: 53) ziyade ferdin yaşadığı cemiyet içinde doğal yollarla ve gerçek hayata uygun olarak eğitimi söz konusudur.

⁷ Metinler arası ve kültürel devamlılık bağlamında benzer ifadelerin Orhun Anıtlarında da geçtiğini hatırlamak gerekir: (Bilge Kağan/ Kültigin Abidesi-Güney yüzü) Tanrı buyurduğu için, kendim devletli olduğum için, kağan oturdum. Kağan oturup aç, fakir milleti hep toplattım. Fakir milleti zengin kıldım. Az milleti çok kıldım. Yoksa, bu sözümde yalan var mı? Türk beyleri, milleti bunu işitin! (Ergin, 1999: 7)

Egrek ve yanındakilerin akına çıkıp bazı yerleri ele geçirip Alınca Kalesi yakınlarında bir koruya gelişlerini bir karşılaşma olarak kabul etmeliyiz. Aşağıdaki gibi şemalaştırabileceğimiz bu karşılaşma kendisinden sonraki çatışma ile birlikte düşünüldüğünde tam olarak kavranabilir.

Tablo:3

Toplumsal eğitimin bir gereği ve bozkır yaşantısında hayatta kalmanın şartı olarak mücadeleye hazır olma, her zaman tetikte bulunma ve içtimai yapının sonucu olan fertten önce toplumun dikkate alınması lüzumu, sözü edilen karşılaşma ve sonrasında yaşananlar üzerinden okuyucuya (dinleyiciye) aktarılacak istenmiş olmalıdır. Çünkü savaşta insanlar, burada akının cihada yakın bir anlamla kullanıldığını hatırla tutmalıyız, öncelikli olarak sorumluluklarını yerine getirmek ve sonrasında kişisel menfaat ya da zevkler peşinde olmakla yükümlüdür. Dikkat edilirse burada Egrek ve çevresindekiler toplumsal vazifeden önce tensel zevkleri tercih ederek yanılmış ve bunun bedeli olarak da ölmüş ya da esir edilmişlerdir. Hikâyede Egrek’in öldürülmeyip esir edilmiş olarak bırakılması, metnin başından itibaren düşünüldüğünde onun - ileride kardeşinin- bir model olarak sunulduğunun göstergesidir.

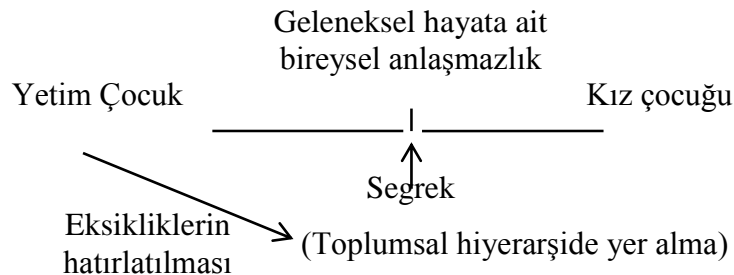
Düşmanın ‘kâfir’ olarak nitelendirilmesi de alp-eren tipinin ve temsilcisi olduğu değerlerin, zıddı üzerinden betimlenişi şeklinde ele alınmalıdır. Böylece ideal olarak sunulan bu tip, dünyevi olmanın ötesine geçer ve uhrevi bir boyut kazanır. Bu kutsallaştırma, ideal olanın yeni kuşaklar tarafından benimsenmesi adına oldukça önemlidir. Bütün bunlara ek olarak kâfirin yiğitçe dövüşmekten korkması, tuzaklar kurması ve bu haldeyken bile denk kuvvetlerle değil iki katı fazla bir askerle saldırması da alp eren tipinin idealleştirilmesine hizmet ettiği kadar düşmanın zayıf, hilekâr ve korkak gösterilmesine de hizmet eder. Her iki durum da bir ideal olarak sunulan ‘alp- eren’lik rolünün tercih edilmesi içindir.

Metinde, Oğuz ilinde bireysel yaşantının toplumsal vazifelerin ifasından sonra geliş bir ideal durum olarak buraya kadar anlatılanlarla sınırlı değildir. İkinci olay halkası da bu düşünce etrafında kurgulanmış gözükmektedir.

İkinci olay halkası Segrek’in kendi aralarında çekişen iki çocuğa birer tokat vuruşu ile başlar. Ağabeyinin esir olduğunu öğrenen Segrek’in ailesinin tüm ısrarlarına rağmen onu kurtarmak için yola çıkışı ile devam eder. Ağabeyi Egrek ile birleşip düşmanı yenilgiye uğratmaları ve evlerine dönüp çifte düğün yapmaları ile sona erer.

Yukarıdaki olay halkasında ilk çatışma Segrek ile ders vermeye kalkıştığı çocuklar arasında yaşanır:

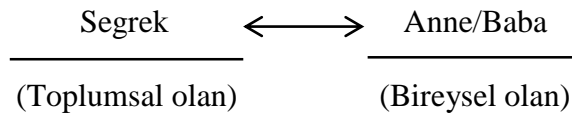
Tablo 4:

Geleneksel hayatta fertlerin problemleri bürokratik mekanizmalardan çok kültürel değerlerin statü tanıdığı büyükler, sözü geçen kişiler üzerinden çözüme kavuşturulur. Segrek de buna güvenerek adı geçen olaya müdahil olur. Ancak unuttuğu ya da kendisinden gizlenen bir gerçek bu rolü oynamasına engeldir. Bir alp gibi davranmak için alp olmanın gerektirdiği şartları taşımak lazımdır. Oysa ağabeyi düşman elinde esir olan Segrek, düğünlerde derneklerde eğlenip rahatça yaşamaktadır. Yetim çocuk, Segrek'e hem bu durumu hem de yetimin ayrıcalıklı konumunu anlatmak üzere konuşturulmuştur.

Metnin başında vurgulanan toplumsal statü edinmenin şartları düşünüldüğünde bir nevi hatırlatma ya da tekrar kabul edebileceğimiz bu olay sonrasında ikinci çatışma bir entrika üzerine kurgulanmıştır. Ağabeyi hakkında öğrendiklerini doğrulamak isteyen Segrek, annesine olayı farklı bir şekilde naklederek gerçeği apaçık öğrenir.

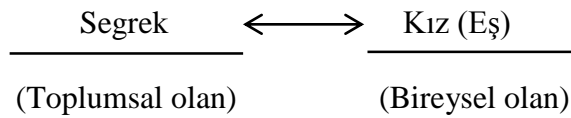
Tablo:5

Bir evladını kaybetmiş anne baba, diğerini korumak istemiştir. Ailenin Segrek'i vazgeçirebilmek için handan yardım almaları ve hiçbir tepkiyle karşılaşmamaları bize gösteriyor ki bu son derece insanî bir durumdur. Ancak metinde Oğuz gençlerine ideal olan işaret edildiğinden, bireysel arzular değil toplumsal görevler rol model olarak gösterilir. Alplik, toplumsal hiyerarşide bir yer edinme noktasında bireysel amaç gibi dursa da Oğuz toplumunun yaşam şartları düşünüldüğünde, milletin varlığının temel şartı olduğu anlaşılabilir; bundan dolayı bireysel bir amaç olmanın ötesinde toplumsal bir ideal kabul edilmelidir.

Metne vücut veren zihniyet, eserin içinde şekillendiği değerler dünyası için yukarıdaki durum o kadar önemlidir ki art arda vurgulanır. Anne baba, Kazan Handan yardım isterler ve bu doğrultuda Segrek'i evlendirirler. Bireysel hedeflerin en tipik örneklerinden biri olan evlilik bile Segrek'i yolundan döndüremez.⁸ Temsil ettikleri değerler açısından Segrek ve eşi (kız) arasındaki ilişkiyi çatışma olarak adlandırmak gerekir. Çünkü metnin bağlamının da işaret ettiği gibi Kız, aile ve Han tarafından bireysel olanın temsilcisi olarak Segrek'in karşısına çıkartılmıştır. Dolayısıyla Segrek'in seçimi de ideal durumun telkini olarak okunmalıdır.

Tablo:6

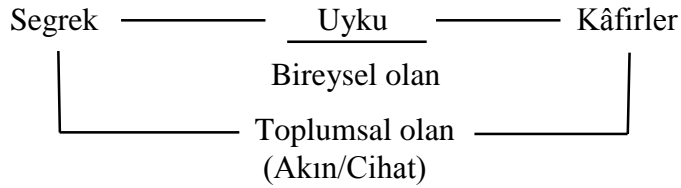

Uzun ve zahmetli bir yolculuk sonrasında abisinin esir edildiği koruya gelen Segrek, düşmanla giriştiği mücadele ve yaptığı yolculuk nedeniyle yorgun düşer ve uyur. Düşman

⁸ Benzer bir okumayı Kamal Abdulla şu şekilde dile getirmiştir: “Segrek, aslında kardeşinin uğrunda değil, bütün bir boy menfaati, yani ortak menfaat uğrunda kendini feda etmeye hazırdır. Onu bundan vazgeçirmek için önüne dar, şahsi bir menfaat yolu koyarlar, onu evlendirirler. Ancak kahraman ortak menfaati üstün tutar. Aslında kendine kargış gibi söylediği sözler de (kılıcuma toğranayum, ohuma sançılایم...) kadim yasağın gerçekten de var olduğunu göstergesidir.” (Abdulla, 2012: 145)

casusları ‘Kara Tekür’ü bundan haberdar ederler ve 60 askerle üzerine saldırılmasına karar verilir.

Tablo:7

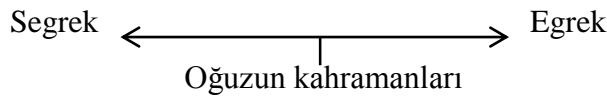

Bu olay biriminde (epizot) dikkat çeken ilk husus Segrek'in de tıpkı ağabeyi ve yanındakiler gibi 'uyku' ile temsil edilen bireysel ihtiyaçlarına yenik düşmesidir. Ancak o, ne ağabeyi gibi esir düşer ne de diğerleri gibi canından olur. Bunun sebebi yenik düşülen bireysel ihtiyaçların niteliğidir. Akın sırasında eğlenmek ile uyumak eserin iç mantığında bir tutulmamış olacak ki Segrek içine düştüğü durumdan kurtulabilmiştir. Ayrıca, 'at'ının bir yardımcı kahraman olarak olağanüstü bir şekilde Segrek'i uyandırması da dikkat çekici bir durumdur. Söz konusu sahnenin '*adı görkli Muhammede salavat getir*'ip kâfire saldırması ve 60 kat üstün düşmanı püskürtmesi ile sonuçlandığı düşünüldüğünde sözü edilen kutsalın kaynağı açıklığa kavuşur. Bu aynı zamanda akın ve cihat arasındaki kurduğumuz ilişkinin de somutlaştırıldığı sahnedir. Bahsedilen sahne metinde üç kez tekrarlanır. İkincisinde 100, üçüncüsünde ise 300 kişilik bir düşman gücü Segrek ile baş edemez. Bu tekrarlar bireysel olan ile toplumsal olan arasındaki tercihin iyice somutlaştırılması ve kültür aktarımının sağlanması içindir.

Düşmanın “*tuzak kurmak*”, “*korkaklık*”, “*güçsüzlük*” gibi sıfatlarla nitelenmesi, hem bir özgüven kazandırma hem de işaret edilen ideali dinleyici/okuyucuların benimsemesini sağlama adına işlevsel unsurlardır.

Segrek’i mağlup edemeyeceğini anlayan düşmanın Egrek’ten yardım dilemesi bir karşılaşma sahnesi oluşturur. Uyuyan bir kişiye sırasıyla 60, 100 ve 300 kişi ile saldırmayı kendine yediren ‘kâfir’den farklı olarak Egrek daha vakur bir kişiliktir. Yıllardır katlandığı esareten kurtulma ihtimali bile onu ‘kâfir’ seviyesine indirmez. İşte Oğuz gençlerine örnek olacak kahramanın, alpin bir başka özelliği.

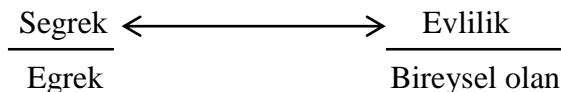
Tablo:8

İki kardeşin birlik olup düşmanla savaştığı sahneyi bir çatışma olarak okuduğumuzda bir önceki karşılaşma ile birlikte Oğuz'un ideal kahramanı 'alp-eren' ile diğerlerinin farkı somutlaştırılmıştır diyebiliriz. İki kardeşe karşı koca bir kale ve içindekilerin yenilgiye mahkûm edilmesi, model olarak sunulan 'alp-eren'in yüceltilmesi amacıyla.

Zafer ve ganimetle ülkelerine dönen iki kardeşin düğünlerinin birlikte yapılması metnin bütünlüğü açısından son derece önemlidir ve bir karşılaşma olarak adlandırılmalıdır.

Tablo:9

Sonuç

Mehmet Kaplan'ın “*Beşeri iradenin maddi kuvvet şeklindeki tezahürü*” (Kaplan, 1999: 23) olarak tanımladığı alp, Türkçe sözlükte ‘yiğit, kahraman’ manalarıyla karşılanmıştır (TDK, 2011: 104). Bazı kaynaklarda ‘*bahadır, alp-eren, alp-gazi*’ (Köprülü, 2011: 217) bazı kaynaklarda ise dil farklılıklarının bir getirisi olarak ‘*ulup*’ (Bayram, 2010: 52) şeklinde geçer. Her halükarda Türk soylu halkların ideal kahramanına verilen isim olarak alp, Türk kültürü için önemli bir motiftir. Zaman içinde yaşanan hayatla beraber bazı değişimler geçirse de kuşaklar boyunca Türk toplulukları arasında oluşmuş bu ideal tipin Dede Korkut’ta da yer alması tabiidir. Mehmet Kaplan, Dede Korkut’un Türk kültür tarihi açısından en değerli yönlerinden birinin alp tipinin nasıl yetiştirildiğini gösteren sahneler barındırması olduğunu belirtir ve her medeniyetin kendini yaşatacak insan tiplerini hususen yetiştirdiğini ifade eder (Kaplan, 1991: 52). Bir başka bilim insanı Dede Korkut ve Türk kültürüne has insan tipi için şunları söyler:

“*Dede Korkut hikâyeleri Oğuz boyunun kültür ve insan tipine bağlı olarak doğmuştur. Türk tarihinin atlı göçebe dönemi medeniyet ve kültürünün zihniyet, ruh, çağrışım, tecrübe ve algılamalarının anlatımıdır. Dede Korkut Kitabındaki hikâyeler, kahramanlık kültür zihniyetini temsil eden Türk atlı göçebe medeniyet ve kültürünün belgesi niteliğindedir.*” (Günay, 1998: 3)

Benzer bir şekilde Bilgin Saydam da Dede Korkut Hikâyelerindeki erkekler için “*Önce oğul, ardından baba olarak erkek, ideallerin, fetihlerin, ütopyaların taşıyıcısıdır.*” (Saydam 2011: 240-241) tespitinde bulunur.

Çalışmamızda yukarıdaki tespitleri göz önünde bulundurmak suretiyle, ideal kahraman olarak ‘alp-eren’in nasıl takdim edildiği ve özellikleri üzerinde durduk. Ele alınan metindeki olay halkaları takip edildiğinde, Egrek ve Segrek’in yaşadıkları üzerinden Oğuz ülkesinde ideal birey olarak ‘alp-eren’ tipinin tüm çatışma ve karşılaşmaların merkezindeki figür olarak tasvir edildiği görülmektedir. Eserde ideal kahraman, gücü kuvveti, cesareti ve savaşçılığı ile ‘alp’, çevresindekileri görüp gözetmesi ve İslâm adına kâfire karşı koyması ile ‘eren’ sözcüklerinin ifade ettiği sıfatları taşımaktadır. Bir alp-eren, toplumsal sorumlulukları ve görevleri söz konusu olduğunda bireysel ihtiyaçlarını ya da zevklerini bir kenara bırakabilmelidir. Türk yaşam tarzında toplumsal dayanışmayı sağlayan bu özelliklerin ne kadar hayati olduğu ortadadır.

Dede Korkut’ta bu tipin ideal olarak takdim edilmesi, sözü edilen değerleri kuşaktan kuşağa aktarma çabası olarak okunmalıdır. İslamlaşmanın da etkisiyle kutsallaştırılan alp-eren tipinin, yaşanan hayatın da inanç sisteminin de ortak değeri olarak edebî eserde vücut buluşu, halk hikâyeciliğinin işlevlerine de uygundur. Bu durum, halk edebiyatı mahsullerinin, sözlü ya da yazılı dönemde, ait olduğu milletin toplumsal kodlarını barındırdığı gerçeğinin somut bir göstergesidir.

Akrabanın kurtarıma mecburiyeti, kişisel menfaatleri toplum menfaatlerinden üstün tutmamak (Abdulla, 2012: 113,116) gibi tespitleri mitin kuralları ve yasakları çerçevesinde yorumlanırken en az onlar kadar önemli bir nokta da ‘töre’nin, toplumu bir arada tutan değerlerin öğretilmesidir. Kanaatimizce Dede Korkut Hikâyeleri sözü edilen işlevin net olarak gözlemlenebildiği metinlerdir.

“Dede Korkut Kitabı’nın büyük kısmında gençlerin Oğuz toplumunun ve töresinin istediği şartlara uygun olarak yetiştirilişleri, yani alp oluşları anlatılmıştır. Bu bakımdan Dede Korkut Kitabı, erdemli ve hünerli alpları topluma örnek olarak sunan bir töre kitabıdır. Bu yönüyle de Kutadgu Bilig’le benzeşmektedir. Günümüzün modernleşen Türkiye’inde kültürel

kimliğimize ekleyebileceğimiz pek çok değer, devrinin şartlarından soyutlanarak alınmak şartıyla Dede Korkut Kitabı’nda mevcuttur, diye düşünüyoruz.” (Duymaz, 2000: 121)

Sonuç olarak Dede Korkut Kitabı’nda ele alınan konular ve bunların takdim üslupları bize elimizdeki metnin bir tür ütopya olarak okunabileceğini göstermektedir. Çalışmamızda bu ütopyanın en önemli unsurlarından biri olan ‘ideal birey’in nasıl sunulduğunu metnin yapısından hareketle göstermeye gayret ettik.

KAYNAKLAR

- TDK (2011). Türkçe Sözlük (Haz.: Ş. Halûk AKALIN vd.), 11. Baskı, Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- BAYRAM, Bülent (2010). Çuvaş Türklerinin Kahramanlık Anlatmaları (Alplar), Ankara: Türk Kültürünün Araştırma Enstitüsü.
- DUYMAZ, Ali (2000). ‘Dede Korkut Kitabı’nda Alpların Eğitim ve Geçiş Törenleri’, Uluslararası Dede Korkut Bilgi Şöleni Bildirileri (Haz. Alev Kahya Birgül, Aysu Şimşek Canpolat), (19-21 Ekim 1999), Ankara: Atatürk Kültür Merkezi Başkanlığı.
- ERGİN, Muharrem (1997). Dede Korkut Kitabı I (Giriş-Metin Faksimile), Ankara: Türk Tarih Kurumu.
- ; (1999). Orhun Abideleri. İstanbul: Boğaziçi Yayınları.
- GÖKYAY, Orhan Şaik (2000). Dedem Korkudun Kitabı, İstanbul: Millî Eğitim Bakanlığı Yayınları.
- GÜNAY, Umay (1998). ‘Dede Korkut Hikâyelerindeki Karakterlerin Tahlili’, Milli Folklor, S. 37, ss.3-12.
- KAPLAN, Mehmet (1991). Tip Tahlilleri, İstanbul: Dergâh Yayınları.
- ; (1999). Türk Edebiyatı Üzerine Araştırmalar 1, İstanbul: Dergâh Yayınları.
- KAMAL ABDULLA (2012). Mitten Yazıya veya Gizli Dede Korkut, (Akt. Dr. Ali Duymaz), İstanbul: Ötüken Neşriyat.
- KÖPRÜLÜ, Mehmet Fuat (2011). ‘Selçukîler Zamanında Anadolu’da Türk Medeniyeti’, (Aktaran: Tülay Metin), Tarih İncelemeleri Dergisi, Cilt XXVI, S. 1, ss. 201-233.
- SAYDAM, Bilgin (2011). Bilgin Saydam - Deli Dumrul’un Bilinci (Türk-İslam Ruhu Üzerine Bir Kültür Psikolojisi Denemesi), İstanbul: Metis Yayınları.